

**พฤติกรรมและความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอย
กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี**

Behavior and Knowledge of Work Safety among Garbage Collectors:

A Case Study of Ubon Ratchathani City Municipality,

Ubon Ratchathani Province

สิทธิชัย ไชฆาน* และ วรารณ พันธ์ศิริ

Sitthichai Chaikhan* and Waraporn Pansiri

กลุ่มวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

*E-mail: sitthichai.chaikhan@gmail.com

Received: Mar 15, 2018

Revised: Apr 17, 2018

Accepted: May 05, 2018

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากพนักงานเก็บขยะมูลฝอยที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ทั้งหมด 109 คน ในช่วงสิงหาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2559 วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัธยฐาน และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี และความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับดี ร้อยละ 91.7 และ 78.0 ตามลำดับ โดยพบว่ามีพฤติกรรมในการทำงานที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องและยังปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุดในช่วงขั้นเตรียมการก่อนปฏิบัติงานและขั้นปฏิบัติงาน คือ ไม่สวมแว่นตาป้องกันสิ่งแปลกปลอมกระเด็นเข้าตา ร้อยละ 31.2 การสวมรองเท้าแตะก่อนเริ่มทำงาน ร้อยละ 18.3 การขึ้นหรือลงจากรถขยะที่จอดไม่นิ่งสนิท ร้อยละ 14.7 และการปฏิบัติงานโดยไม่ลาหยุดพักผ่อน โดยจะฝืนมาทำงานเมื่อเป็นไข้หรือมีอาการไม่สบาย ร้อยละ 12.8 แต่ยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องว่าอุบัติเหตุไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ขณะปฏิบัติงาน ร้อยละ 68.8 รองลงมา คือ การสวมใส่ถุงมือผ้า สามารถป้องกันอันตรายได้เท่าเทียมกับถุงมือยาง ร้อยละ 53.2 และพบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ดังนั้นเทศบาลนครอุบลราชธานีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกระตุ้นพนักงานเก็บขยะมูลฝอยปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังเพื่อความปลอดภัยในการทำงาน และควรอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหลักความปลอดภัยในการทำงานอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความตระหนักและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน อีกทั้งควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมความปลอดภัย ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย พนักงานเก็บขยะมูลฝอย อุบลราชธานี

Abstract

This study is a cross-sectional descriptive study research. Its objectives were to study the occupational safety behavior of workers, safety knowledge and the correlation between safety knowledge and occupational safety behavior of garbage collectors in Ubon Ratchathani municipality. Questionnaire was used to collect the data and conduct the instrument of this study. The populations were solid waste workers working in Ubon Ratchathani municipality. Total of the population were 109 employees. Data collecting was during August – December, 2016. Data analysis techniques were descriptive statistic, i.e., frequencies, percentage, median, and mean. The result of study revealed that safety behavior and safety knowledge of workers had a good level, 91.7% and 78.0%, respectively. The most improper behaviors at work in the processes of preparation and working is lacking of safety glasses for protecting the eyes (31.2%), wearing slippers before work (18.3%), climbing up or down the cars while the cars were not stop (14.7%), and trying to work while being ill, without asking permission for leaving (12.8%). Some employees had incorrect knowledge that accidents at work cannot be avoided while working (68.8), and some thought that wearing cloth gloves could protect danger as good as rubber gloves (53.2%). It is also found that

the safety knowledge related to the occupational safety behavior of the workers with statistical significance ($p < 0.05$). Thus, Ubon Ratchathani Municipality and relevant agencies should urge the garbage workers to compliance with safety regulations, a training program should be provided periodically to educate and revitalize knowledge about safety at work for raising awareness, and to change work behavior. Moreover, more personal protective equipment for workers should be provided and supported.

Keywords: safety behavior, safety knowledge, garbage collectors, Ubon Ratchathani

1. บทนำ

เทศบาลนครอุบลราชธานีมีหน้าที่ในการจัดการขยะในพื้นที่ทั้งหมด 29.04 ตารางกิโลเมตร ซึ่งดำเนินการโดยมีรถจัดเก็บมูลฝอยจำนวน 29 คัน และพนักงานเก็บขยะ จำนวน 109 คน [1] ในการเก็บขนมูลฝอยจากชุมชนที่ปริมาณประมาณ 90 ตัน/วัน ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่ ค่ากำจัดขยะมูลฝอย (โดยจ่ายให้เทศบาลเมืองวารินชำราบ) เงินอุดหนุนเทศบาลเมืองวารินชำราบตามโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ค่าซ่อมบำรุงยานพาหนะ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าจ้างพนักงานจัดเก็บและกำจัดขยะ โดยเฉลี่ยประมาณ 30,776,200 บาท/ปี แต่กระบวนการทำงานในการจัดเก็บขยะยังคงมีการใช้แรงงานคนเป็นหลักในกระบวนการทำงานเกี่ยวกับการจัดการขยะ ซึ่งสามารถจัดเก็บได้ประมาณ 80-85 ตัน/วัน ทำให้บุคลากรที่ทำหน้าที่จัดเก็บมูลฝอยมีปริมาณงานที่มากและมีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน [2] ซึ่งระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ยาวนานสามารถทำให้พนักงานเก็บขนมูลฝอยอาจได้ผลกระทบต่อสุขภาพและความไม่ปลอดภัยได้ โดยมีการศึกษาในประเทศมาเลเซีย พบพนักงานเก็บขนมูลฝอยมีอาการหายใจลำบาก ร้อยละ 42.1 [3] ขณะที่พนักงานเก็บขนมูลฝอยในประเทศอินเดีย มีโรคผิวหนัง ร้อยละ 36.4 และยังมีพบว่ามีอาการปวดกล้ามเนื้อหลายแห่ง เช่น ปวดเข่า ปวดหลัง และปวดไหล่ เป็นต้น [4] เนื่องจากมีลักษณะท่าทางในการทำงาน และมีความเสี่ยงต่อการสัมผัสปัจจัยอันตรายทั้งด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในการทำงานสามารถทำให้เกิดโรคจากการทำงานและเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ [5]

ข้อมูลสถิติของกองทุนเงินทดแทนปี (2558) [6] พบว่าสถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของผู้ใช้แรงงานที่ประสบอันตรายทั้งหมดจำนวน 95,674 ราย นั้นมีสาเหตุเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการทำงานจำนวน 7,960 ราย ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2557 ร้อยละ 2.4 และมีสาเหตุเนื่องจากท่าทางการทำงานและยกของจำนวน 2,977 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.1 ซึ่งอาจนำไปสู่ความเจ็บป่วยจากการทำงานเนื่องจากการยกหรือเคลื่อนย้ายของหนักหรือท่าทางการทำงานที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากภาพรวมของพนักงานเก็บขนมูลฝอย คือ มีหน้าที่ในการบริการเก็บขนมูลฝอยตามอาคารบ้านเรือน ตลาด สถานที่ประกอบกิจการ ร้านค้า ร้านอาหาร แผงลอย ตลอดจนเก็บขนมูลฝอยที่ตกค้างตามท้องถนนหรือสถานที่สาธารณะต่างๆ เพื่อความสะดวกสบายเรียบร้อยของ

บ้านเมือง [7] โดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบด้านสุขภาพการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน การบาดเจ็บและความเจ็บป่วย ได้แก่ สิ่งคุกคามด้านกายภาพ เช่น มีการสัมผัสกับสิ่งสกปรกและของแหลมคมต่าง ๆ [3] สภาพอากาศร้อนและแสงแดดที่จ้าจนเกินไปทำให้ผู้ปฏิบัติงานสูญเสียเหงื่อและพลังงานมากเกินไปสามารถทำให้เกิดความเครียด อันนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานที่ลดลง สิ่งคุกคามด้านสารเคมี เช่น ฝุ่น ละออง คาร์บอน สารเคมีจากอาคารบ้านเรือน สารเคมีทางการเกษตรและสารพิษขยะอันตรายของโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงวัตถุที่เป็นโลหะหนัก สิ่งคุกคามด้านชีวภาพ เช่น การสัมผัสเชื้อโรคจากมูลฝอยติดเชื้อสัมผัสสัตว์ และพาหะนำโรคจากกองขยะ การสวมใส่เสื้อผ้าอับชื้นตลอดทั้งวัน กลิ่นเหม็นของขยะเศษอาหารจากครัวเรือน ร้านอาหาร และตลาดสด ที่เกิดจากการหมักหมม และกระบวนการย่อยสลายโดยเชื้อจุลินทรีย์ก่อให้เกิดความไม่สุขสบายเมื่อได้กลิ่นขยะ [8] และสิ่งคุกคามด้านการยศาสตร์ เช่น ลักษณะท่าทางการทำงานไม่ถูกวิธีการแบกหามหรือยกถังขยะที่มีน้ำหนักมากเกินไป [9]

นอกจากนี้ปัจจัยภายในตัวบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ โดยเกิดขึ้นได้จากทั้งความรู้และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน การศึกษาที่ผ่านมากเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่าพนักงานเก็บขนมูลฝอยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.0 [10] รวมถึงขาดการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เคร่งครัดในการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย โดยมีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยในการทำงาน เช่น การดื่มสุราและของมึนเมาขณะปฏิบัติงาน การสูบบุหรี่ และการไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรบนท้องถนน ความประมาทในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน รวมไปถึงความประมาทในการใช้งานรถเก็บขนมูลฝอย อุบัติเหตุที่พนักงานเก็บขนมูลฝอยได้รับสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ถูกเข็มหรือของมีคมทิ่มตา ร้อยละ 90.0 รองลงมาถูกของมีคมและแก้วบาด ร้อยละ 70.0 และสิ่งแปลกปลอมเข้าตา ร้อยละ 53.3 แม้ลักษณะของการปฏิบัติงานจะมีความเสี่ยง แต่ยังมีพฤติกรรมด้านการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอยู่น้อย [9] ทั้งนี้พฤติกรรมสำคัญอื่นที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากการปฏิบัติงานของพนักงานเอง คือ พฤติกรรมห้อยโหนบนรถขณะรถวิ่ง การทบทลอดนืออ่อนเล่นเพื่อความสนุกสนานและรับประทานอาหาร/ผลไม้ที่ทั้งอยู่บนรถเก็บขนมูลฝอย [5] โดย

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย [10]

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ด้วยบริบทของพื้นที่และสภาพการบริหารของหน่วยราชการที่แตกต่างกัน จึงได้ทำการศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย เทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นข้อมูลให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหามาตรการในการป้องกันอันตรายในการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีความสนใจสามารถนำไปสำหรับการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานให้แก่พนักงานเก็บขนมูลฝอยในการลดความเสี่ยงและลดการเกิดอันตรายจากการปฏิบัติงานของพนักงานที่มีลักษณะการทำงานเช่นนี้ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

2. วิธีศดอุปกรณและวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive research) โดยได้ดำเนินการในช่วงเดือนในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 – เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 และเป็นการศึกษาจากประชากรพนักงานเก็บขนมูลฝอยที่ได้ขึ้นทะเบียนรายชื่อและปฏิบัติงานอยู่ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี และเป็นผู้มีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวนทั้งหมด 109 คน สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามสร้างขึ้นจากการประยุกต์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยมาจากการศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลสระกำแพงใหญ่ อำเภอดุสิตบุรี จังหวัดศรีสะเกษ ของ นิตยา แสงคำ [11] ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำลงในช่องว่าง ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน สถานภาพการสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ อุบัติเหตุจากการทำงาน สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุ หลักการทำงานที่ก่อให้เกิดความปลอดภัย ประวัติการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล แหล่งที่มาของ

อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การได้รับข้อมูลข่าวสาร และแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ได้แก่ พฤติกรรมก่อนการทำงานหรือขั้นเตรียมการ พฤติกรรมขณะทำงานหรือขั้นปฏิบัติงาน และพฤติกรรมสิ้นสุดการทำงานหรือขั้นสิ้นสุดการปฏิบัติงาน จำนวนทั้งหมด 25 ข้อ โดยข้อคำถามจะมีลักษณะทั้งข้อความในเชิงบวก (Positive) จำนวน 18 ข้อ และในเชิงลบ (Negative) จำนวน 7 ข้อ โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดระดับ (Rating Scale) มี 4 ระดับ ดังนี้

Table 1 Frequency of practice

Frequency	Description
Regularly	5-7 times/week.
Often	3-4 times/week.
Sometimes	1-2 times/week.
Never	0

กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย โดยการให้ระดับคะแนนจากการหาค่าพิสัยของค่าคะแนนดิบ [9] ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 75 คะแนน ซึ่งการศึกษานี้แบ่งพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\text{คะแนนพิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \quad (1)$$

$$= \frac{75 - 0}{3} = 25$$

ได้ช่วงคะแนนและความหมายดังนี้

Table 2 Safety behavior level

Level	Result	Description
1	50-75	Good level.
2	25-49	Moderate level.
3	0-24	Bad level.

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 16 ข้อ โดยข้อคำถามจะมีลักษณะทั้งข้อความในเชิงบวก (Positive) จำนวน 10 ข้อ และในเชิงลบ (Negative) จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดระดับ (Rating Scale) มี 2 ระดับ ดังนี้

ใช่	หมายถึง ข้อที่ท่านคิดว่าข้อความในประโยคนั้นถูกต้อง
ไม่ใช่	หมายถึง ข้อที่ท่านคิดว่าข้อความในประโยคนั้นไม่ถูกต้อง

กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์คะแนนความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย โดยการให้ระดับคะแนนจากการหาค่าพิสัยของค่าคะแนนดิบ [9] ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 15 คะแนน ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานออกเป็น 3 ระดับ ได้ช่วงคะแนนและความหมายดังนี้

Table 3 Level of Safety knowledge.

Level	Result	Description
1	11-15	Good level.
2	6-10	Moderate level.
3	0-5	Bad level.

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยมีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ทุกข้อคำถามและนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 ชุด แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ดังนี้

1) พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) [13] ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.807

2) ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ใช้วิธีการ Kuder-Richardson (KR-20) [13] ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.783

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุขมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีถึงเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาตทำการเก็บข้อมูลของพนักงานเก็บขนมูลฝอยในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จากนั้นได้สำรวจจำนวนประชากร แล้วกำหนดขอบเขตในการทำวิจัย โดยจัดเตรียมเอกสารและแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในการเก็บข้อมูลรายบุคคล ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูล ณ สถานที่ซึ่งเทศบาลนครอุบลราชธานีได้จัดเตรียมไว้ โดยช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูลจะเป็นช่วงวันจันทร์-ศุกร์ 16.00 - 18.00 น. ตามความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยจะประสานงานกับหัวหน้างานของพนักงานและดำเนินการชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามให้กับพนักงานทั้งหมดเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการให้ข้อมูล คำถามแต่ละข้อสามารถเลือกตอบตามการรับรู้ และความรู้สึกนึกคิดของตนเอง โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้พนักงานเก็บขยะซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจตลอดเวลา หากพนักงานเก็บขยะต้องการยุติการตอบ

แบบสอบถาม ผู้วิจัยยินยอมปฏิบัติตามความต้องการของพนักงานรายนั้นและยกเลิกการเก็บข้อมูลเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาคิดคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้ในการพรรณนาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มประชากร ข้อมูลพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยและความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย ได้แก่ แจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 และ 75 (Percentile)

2. สถิติวิเคราะห์ (Analytical Statistic) สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ด้วยสถิติ ค่าไค- สแควร์ (Chi - Square) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานเก็บขนมูลฝอย พบว่าเป็นเพศชายทุกคน และมีความรู้พื้นฐานของอายุ เท่ากับ 46 ปี ($P_{25} = 38$ ปี และ $P_{75} = 51$ ปี) มีสถานภาพสมรสปัจจุบันอยู่กับคู่สมรสมากที่สุด ร้อยละ 75.2 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 60.6 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 8,000 – 11,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 72.5 พนักงานเก็บขนมูลฝอยมีประสบการณ์ในการทำงานในช่วง 1-20 ปี มากที่สุดร้อยละ 66.6 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 20.2 ซึ่งพนักงานเก็บขนมูลฝอยร้อยละ 76.1 เคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน โดย 1 เดือนที่ผ่านมาได้มีการได้รับอุบัติเหตุมากที่สุดอยู่ในช่วง 1- 5 ครั้ง ร้อยละ 98.8 และอุบัติเหตุจากการทำงานที่พบมากที่สุดคือ ของมีคมบาด/ทิ่มแทง ร้อยละ 64.2 รองลงมา ร้อยละ 33.0 คือ วัตถุกระเด็นเข้าตา และสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุที่พบมากที่สุด คือ ความประมาท เผลอลอย ร้อยละ 38.5 รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมการทำงาน ร้อยละ 33.9 โดยมีระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุมากที่สุด คือ บาดเจ็บเล็กน้อยโดยไม่ต้องการรักษาพยาบาล ร้อยละ 54.1 รองลงมาคือ บาดเจ็บเล็กน้อยและมีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ร้อยละ 25.7 นอกจากนี้พนักงานเก็บขนมูลฝอยเคยได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานให้เกิดความปลอดภัย ร้อยละ 91.7 ทั้งนี้หน่วยงานที่ได้มีการจัดฝึกอบรมให้มากที่สุด คือ เทศบาลนครอุบลราชธานี ร้อยละ 89.0 พนักงานเก็บขนมูลฝอยมีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในขณะที่ปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ชุดปฏิบัติงาน ร้อยละ 73.4 รองลงมาคือ ถุงมือยาง ร้อยละ 69.7 และ ผ้าปิดปาก/ปิดจมูก ร้อยละ 67.0 ตามลำดับ ซึ่งแหล่งที่มาของอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล คือ เทศบาลจัดให้มากที่สุด ร้อยละ 89.9 รองลงมาคือ ซื้อเอง ร้อยละ 45.0 และพนักงานเก็บขนมูล

ฝอยเคยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านความปลอดภัยในการทำงาน ร้อยละ 96.3 และแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมากที่สุด คือ จาก หัวหน้างาน/เพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 91.7 รองลงมาคือ โทรทัศน์ และเอกสารแผ่นพับ/คู่มือการทำงาน ร้อยละ 22.9 และ ป้าย ประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 22.0 ตามลำดับ

4.2 พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของ พนักงานเก็บขยะมูลฝอย พบว่า พฤติกรรมความปลอดภัยในการ

ทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี และระดับปาน กลาง ร้อยละ 91.7 และ 8.3 ตามลำดับ (ค่ามัธยฐาน 61 คะแนน) และความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของ พนักงานเก็บขยะมูลฝอย พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ดัง Table 4 และ Table 5)

Table 4 Occupational Safety Behaviors of Solid Waste Collection Staff. (N = 109)

Operational behavior	Number (Percent)			
	Regular	Often	Sometimes	Never
1. Be alert, Not sleepy before work	69 (63.3)	14 (12.8)	24 (22.1)	2 (1.8)
2. Have a hangover And feel weak*	7 (6.4)	4 (3.7)	35 (32.1)	63 (57.8)
3. Wear long sleeve shirt And tight pants Completely before work	90 (82.6)	9 (8.2)	7 (6.4)	3 (2.8)
4. Wear gloves before work	99 (90.9)	2 (1.8)	6 (5.5)	2 (1.8)
5. Wear shoes completely like boots before work	98 (89.9)	3(2.8)	6 (5.5)	2 (1.8)
6. Wear goggles before work	86 (78.8)	10 (9.2)	10 (9.2)	3 (2.8)
7. Verify the integrity of the solid waste disposal equipment prior to discharge	72 (66.1)	20 (18.3)	16 (14.7)	1 (0.9)
8. Wear sandals before work *	2 0(18.3)	9 (8.3)	15 (13.8)	65 (59.6)
9. When fever or discomfort Will leave vacation Without work*	36 (33.1)	13 (11.9)	46 (42.2)	14 (12.8)
10. Wear protective eyeglasses with eye contact	23 (21.1)	9 (8.3)	43 (39.4)	34 (31.2)
11. Be careful of the car that sailed on the road while crossing the road to collect the waste	90 (82.6)	13 (11.9)	4 (3.7)	2 (1.8)
12. While working, do not tease or quarrel with colleagues	65 (59.7)	13 (11.9)	19 (17.4)	12 (11.0)
13. Remove boots When feeling uncomfortable or uncomfortable*	11 (10.1)	14 (12.8)	51 (46.8)	33 (30.3)
14. Remove gloves when not feeling comfortable or uncomfortable*	10 (9.2)	13 (11.9)	53 (48.6)	33 (30.3)
15. Remove gloves and wash hands during breaks	97 (89.0)	8 (7.4)	2 (1.8)	2 (1.8)
16. Lift up the trash can without first shrinking*	12 (11.0)	12 (11.0)	45 (41.3)	40 (36.7)
17. Use heavy load carrying vehicles, such as carrying trash, to the rear of the garbage truck*	9 (8.3)	9 (8.3)	18 (16.5)	73 (66.9)
18. Use a forklift device or push the waste into the tailgate instead of the hand	50 (45.9)	19 (17.4)	30 (27.5)	10 (9.2)
19. Jump up - get off the bus while the car is parked*	16 (14.7)	7 (6.4)	42 (38.5)	44 (40.4)
20. Help with colleagues lift or carry heavy bins. Pour the garbage truck	89 (81.7)	7 (6.4)	6 (5.5)	7 (6.4)
21. Change clothes after work ends	92 (84.4)	7 (6.4)	8 (7.4)	2 (1.8)
23 Bring the gag off the nose to clean or discard after work	90 (82.5)	10 (9.2)	5 (4.6)	4 (3.7)
24. Clean boots And desiccate after the end of the operation	85 (78.0)	15 (13.8)	7 (6.4)	2 (1.8)
25. Clean the body, such as washing hands after the completion of the operation immediately	96 (88.0)	6 (5.5)	3 (2.8)	4(3.7)

Note: * means negative question

Table 5 Knowledge about safety in work. (N=109).

Knowledge about safety in work.	Correct answer	
	Number	Percent
Wearing safety glasses can reduce the accident rate to the eyes.	97	89.0
Wearing rubber gloves during work can help prevent injuries from work accidents.	107	98.2
Wearing gloves can protect you from hazards like rubber gloves. *	51	46.8
Wearing Boots While Running Help prevent injuries from work accidents.	105	96.3
Wearing a cloth off the nose while working can reduces the risk of infection.	108	99.1
While working cannot avoid injury Because it is an accident.*	34	31.2
Germs from garbage Can not spread the infection to garbage collectors.*	77	70.6
The practice of collecting solid waste that touches a sharp chemical pathogen causing the illness can be prevented.	99	90.8
Drinking water during work is a risk of diarrhea.	72	66.1
. Dragging, pulling or lifting trash only can make strong back muscles.*	69	63.3
. When having a wound while working, the best way is to clean the wound immediately.	108	99.1
. Drinking alcohol while on the job can reduce the potential for work.	96	88.1
. Trains on the car while the car runs do not affect workplace accidents. *	75	68.8
. Teasing with colleagues while working may cause lack of concentration in the work. This could lead to an accident.	98	89.9

Note: * means negative question

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะ พบว่า ระดับความรู้มีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.024) (Table 6)

Table 6 Relationship between knowledge level and safety behavior at work level (N=109)

Knowledge of safety level	Safety Behavior level		Chi-Square	P-value
	Good level (percent)	Moderate level (percent)		
Good level	81 (95.3)	4 (4.7)	6.426	0.024
Moderate level	19 (79.2)	5 (20.8)		

5. สรุปผลการวิจัย

พบว่าพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะอยู่ในระดับดี และระดับปานกลาง ร้อยละ 91.7 และ 8.3 ตามลำดับ (ค่ามัธยฐาน 61 คะแนน) โดยขั้นตอนการปฏิบัติเป็นประจํามากที่สุด คือ สวมถุงมือก่อนเริ่มทำงาน ร้อยละ 90.9 รองลงมาคือ สวมรองเท้าที่มิดชิด เช่น

รองเท้าบูท ก่อนเริ่มทำงาน ร้อยละ 89.9 และสวมเสื้อแขนยาว และกางเกงขายาวรัดกุม มิดชิดก่อนเริ่มทำงาน ร้อยละ 82.6

ตามลำดับ และในส่วนของพฤติกรรมก่อนการทำงานหรือขั้นเตรียมการที่ไม่เหมาะสมมากที่สุด คือ การสวมรองเท้าแตะก่อนเริ่มทำงาน ร้อยละ 18.3 รองลงมาคือ เมื่อเป็นไข้หรือมีอาการไม่สบาย จะไม่ลาหยุดพักผ่อน โดยจะฝืนมาทำงาน ร้อย

ละ 12.8 และมีอาการเมื่อยขา และรู้สึกอ่อนเพลีย ร้อยละ 64 ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมขณะทำงานหรือขึ้นปฏิบัติงานที่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด คือ ถอดถุงมือและล้างมือระหว่างพักรับประทานอาหาร ร้อยละ 89.0 รองลงมาคือ มีความระมัดระวังรถที่แล่นบนท้องถนนขณะข้ามถนนไปมาเพื่อเก็บมูลฝอย ร้อยละ 82.6 และช่วยกันกับเพื่อนร่วมงานยกหรือแบกถังขยะที่มีน้ำหนักมาก ๆ ใส่รถเก็บขนมูลฝอย ร้อยละ 81.7 ตามลำดับ และในส่วนของพฤติกรรมขณะทำงานหรือขึ้นปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมมากที่สุด คือ ไม่สวมแว่นตาป้องกันสิ่งแปลกปลอมกระเด็นเข้าตา ร้อยละ 31.2 รองลงมาคือ กระโดดขึ้น-ลงรถขณะที่รถจอดไม่สนิท ร้อยละ 14.7 รองลงมาคือ ขณะทำงาน หยอกล้อหรือทะเลาะกันกับเพื่อนร่วมงาน และยกถังขยะโดยไม่ย่อตัวก่อน ร้อยละ 11.0 และในส่วนของพฤติกรรมสิ้นสุดการทำงานหรือขึ้นสิ้นสุดการปฏิบัติงานที่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด คือ ทำความสะอาดร่างกาย เช่น ล้างมือ อาบน้ำหลังเสร็จจากการปฏิบัติงานทันที ร้อยละ 88.0 รองลงมาคือ เปลี่ยนเสื้อผ้าหลังสิ้นสุดการปฏิบัติงาน ร้อยละ 84.4 รองลงมาคือ ถอดถุงมือ โดยไม่ให้สิ่งสกปรกเปื้อนใบหน้าหลังสิ้นสุดการปฏิบัติงาน และนำผ้าปิดปากปิดจมูกไปทำความสะอาดหรือทิ้งหลังสิ้นสุดการปฏิบัติงาน ร้อยละ 82.5

ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยที่ปฏิบัติงานอยู่เขตเทศบาลนครอุบลราชธานี มีคามรู้ฐาน เท่ากับ 12 คะแนน ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี คิด เป็น ร้อย ละ 78.0 พนักงานเก็บขนมูลฝอยรู้ว่าการสวมใส่ผ้าปิดจมูกขณะปฏิบัติงาน ช่วยลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดเชื้อและเมื่อถูกของมีคมบาดขณะปฏิบัติงาน วิธีที่ดีที่สุด คือ ล้างทำความสะอาดแผลทันที ร้อยละ 99.1 และพนักงานเก็บขนมูลฝอยมีความรู้ที่น้อยที่สุด คือ ขณะปฏิบัติงานสามารถหลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บได้ เนื่องจากเป็นอุบัติเหตุ ร้อยละ 31.2 รองลงมา คือ การสวมใส่ถุงมือผ้า สามารถป้องกันอันตรายได้เท่าเทียมกับถุงมือยาง ร้อยละ 46.8 พนักงานเก็บขนมูลฝอยบางคนยังไม่ทราบว่า การลาก ดึง หรือยกถังขยะเพียงคนเดียว ทำให้เกิดอันตรายต่อกล้ามเนื้อหลังได้ ร้อยละ 36.7 การดื่มน้ำระหว่างการปฏิบัติงาน มีโอกาสเสี่ยงทำให้เกิดอาการท้องเสีย ร้อยละ 33.9 และการหย่อนโทษบนรถขณะรถวิ่งจะส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ ร้อยละ 31.2

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.024$)

6. อภิปรายผลการศึกษา

พนักงานเก็บขนมูลฝอย ที่ปฏิบัติงานอยู่เขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานในระดับดี สอดคล้องกับการวิจัยของ แก้วฤทัย แก้วชัยเทียม [12] พบว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของนพรัตน์ เทียงคำดี [13]

ซึ่งพบว่าพนักงานเก็บขนมูลฝอยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานอยู่ในระดับสูง โดยสามารถปรับและพัฒนาประสิทธิภาพเดิมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และการศึกษาของผู้วิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 30 ปี ซึ่งตามแนวคิดของเพนเดอร์ (Pender) อายุเป็นตัวบ่งชี้วุฒิภาวะ ซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดความสามารถในการดูแลตนเองของบุคคล สามารถเพิ่มขึ้นตามอายุที่มากขึ้น นอกจากนี้อายุยังเป็นองค์ประกอบด้านชีวภาพของบุคคลที่จะอธิบายหรือทำนายพฤติกรรมเป้าหมายได้ เพราะคนงานที่มีอายุมากจะมีวุฒิภาวะในการทำงานที่มากกว่าจึงทำให้เกิดความระมัดระวังในการทำงานจึงอาจทำให้โอกาสเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุลดน้อยลงหากเทียบกับบุคคลที่อายุน้อย [14] พนักงานเก็บขนมูลฝอยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ดีตั้งแต่การเตรียมการที่ปฏิบัติงาน เช่น การแต่งกายและสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น ถุงมือ รองเท้า เสื้อแขนยาว และกางเกงขายาวรัดกุมก่อนเริ่มทำงาน แต่เมื่อปฏิบัติงานแล้วมักจะถอดถุงมือออก เมื่อรู้สึกหิบบ้างไม่ถนัด หรืออึดอัด จึงยังมีการใช้มือหยิบจับหรือสัมผัสมูลฝอยโดยตรง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดอันตรายและการบาดเจ็บจากการทำงานได้ มีการศึกษาพบว่าประเภทของอุบัติเหตุที่พนักงานได้รับส่วนใหญ่เกิดจากวัตถุบาด/ ต้มแทง จึงอาจเป็นไปได้ว่าอุบัติเหตุที่พนักงานเก็บขยะได้รับนั้นเป็นอุบัติเหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ได้มีอันตรายจนถึงแก่ชีวิต จึงอาจทำให้พนักงานไม่ตระหนักถึงอันตรายที่เกิดขึ้น จนอาจนำไปสู่การทำให้เกิดอุบัติเหตุซ้ำ ๆ ได้ [15] อย่างไรก็ตามยังพบว่าพนักงานบางส่วนที่ไม่สวมแว่นตามีโอกาสเสี่ยงต่อการที่สิ่งแปลกปลอมกระเด็นเข้าตาขณะทำงาน ซึ่งสาเหตุของการไม่สวมใส่แว่นตาป้องกันอาจเนื่องจากการสวมแว่นตาขณะทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยนั้น ทำให้เกิดความไม่สะดวก อาจเกิดความรำคาญขณะทำงาน เช่น บดบังการมองเห็น และมีการตกหล่นได้ [16] อีกสาเหตุหนึ่งเกิดจากขาดการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล จึงทำให้ไม่มีการสวมแว่นตาขณะปฏิบัติงาน ซึ่งการได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอย่างเพียงพอจะเป็นการสนับสนุนให้คนงานมีการปฏิบัติตามหลักการการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานอย่างต่อเนื่อง การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลจะช่วยป้องกันการเกิดโรคจากการประกอบอาชีพของพนักงานได้ [13] แต่ในบางครั้งยังมีพนักงานเก็บขนมูลฝอยบางส่วนที่มาปฏิบัติงานโดยไม่ลาหยุดพักผ่อน ขณะที่มีการเจ็บป่วย รวมถึงมีการปฏิบัติงานในขณะที่สภาพร่างกายไม่สมบูรณ์ เช่น มีอาการเมื่อยขา แต่มีการฝืนทำงานเป็นจำนวนถึงครึ่งหนึ่งของพนักงานทั้งหมด เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมไม่เหมาะสม อาจทำให้ขาดสติและสมาธิในการทำงานส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการทำงาน และก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ [17] และจากผลการศึกษา

พบว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยบางส่วนยังมีการกระโดดขึ้นหรือลงรถขณะที่ยังรถจอดไม่สนิท ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้เป็นพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ โดยอาจมีสาเหตุจากปัจจัยเสริมทางสังคมระหว่างเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติร่วมกันจนเกิดเป็นความเคยชิน และทำให้นำไปสู่การมีประวัติเคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน ซึ่งมีการหกล้ม สิ้นล้ม และจากการตรึงขยะหรือถูกรถเฉี่ยวชน หากได้รับปัจจัยเสริมทางสังคมที่ถูกต้อง เช่น การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น รวมถึงการได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสมจากเพื่อนร่วมงานและคนในครอบครัวจะเป็นอิทธิพลที่ช่วยในการผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ปลอดภัยในการทำงาน เนื่องจากการได้รับคำแนะนำจากบุคคลที่ให้การยอมรับและเชื่อถือ ร่วมกับการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจเพื่อช่วยในการแก้ปัญหา ทำให้บุคคลนั้นๆ มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ผู้รับต้องการได้ สามารถเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมโดยเป็นสิ่งที่ได้รับจากผู้ให้การสนับสนุนได้ [13] เมื่อพนักงานเก็บขนมูลฝอยปฏิบัติงานเสร็จแล้วส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับเรื่องสุขอนามัยเป็นอย่างมาก โดยจะมีการทำความสะอาดร่างกาย เช่น ล้างมือ และอาบน้ำหลังเสร็จจากการปฏิบัติงานทันที การเปลี่ยนเสื้อผ้าหลังสิ้นสุดการปฏิบัติงาน โดยไม่ให้สิ่งสกปรกเปื้อนไปบนหน้าหลังสิ้นสุดการปฏิบัติงาน และการนำผ้าปิดปากปิดจมูกไปทำความสะอาดหรือทิ้งหลังสิ้นสุดการปฏิบัติงานนั้นสามารถเกิดขึ้นจากความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ของมนุษย์ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow quoted in Draft) [17] พนักงานเก็บขนมูลฝอยจึงมีความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการดูแลด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและเตรียมพร้อมสำหรับการเริ่มทำงานในครั้งต่อไปให้ได้มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการเกิดพฤติกรรมนั้นมีสาเหตุมาจากสหปัจจัย (Multiple Factor) โดยปัจจัยนั้นๆ ได้แก่ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจหรือโน้มน้าวให้พนักงานเก็บขนมูลฝอยมีพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ในขณะที่ปัจจัยอื่น ได้แก่ นโยบายของหน่วยงานเป็นตัวเอื้อต่อการมีพฤติกรรมในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย และปัจจัยเสริมได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากสังคมเป็นตัวสนับสนุนส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานต่อไปตามทฤษฎี PRECEDE PROCEED [13]

ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาของลัดดาวัลย์ ไชยชนะนิ [19] พบว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวิราภรณ์ ทองยัง [10] พบว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานในภาพรวมระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าพนักงานเก็บขนมูลฝอยเกือบทุกคนเคยได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานให้

เกิดความปลอดภัยจากเทศบาลนครอุบลราชธานี โดยพนักงานเก็บขนมูลฝอยส่วนใหญ่ทราบว่าการสวมใส่ผ้าปิดจมูกขณะปฏิบัติงาน ช่วยลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการติดเชื้อ และ การล้างทำความสะอาดแผลทันทีเมื่อเกิดอุบัติเหตุ อาจเกิดจากการรับรู้ว่าการจัดเก็บขยะจะต้องสัมผัสกับขยะมูลฝอยที่ปนเปื้อนไปด้วยสิ่งสกปรก และเชื้อโรคมามากมายที่สามารถทำให้ร่างกายมีกลิ่นเหม็นและสกปรกได้ [20] ซึ่งเป็นความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ของมนุษย์ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow quoted in Draft) เป็นหนึ่งในความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่จะต้องได้รับการตอบสนองเสียก่อนจึงจะเกิดความต้องการในลำดับขั้นที่สูงขึ้นไป นำไปสู่การมีความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ (Needs to Know and Understand) เป็นความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ตนเอง เช่น การศึกษาขั้นตอนการทำงาน สายการบังคับบัญชา และสัญลักษณ์ต่างๆ ภายในที่ทำงาน เป็นต้น [18] จึงมีผลให้พนักงานเก็บขนมูลฝอยมีความสนใจในการแสวงหาความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน โดยผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าพนักงานส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานมาจากหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน สำหรับประเด็นที่พนักงานเก็บขนมูลฝอยยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ การได้รับบาดเจ็บขณะปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิราภรณ์ ทองยัง [10] พบว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยไม่ทราบว่าขณะจัดเก็บขยะพนักงานสามารถหลีกเลี่ยงการได้รับบาดเจ็บได้ ซึ่งมีจำนวนผู้ตอบถูกน้อยที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะพนักงานเก็บขนมูลฝอยยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากการทำงาน นอกจากนี้พนักงานเก็บขนมูลฝอย 2 ใน 5 ที่ไม่ทราบว่าถุงมือผ้าไม่สามารถป้องกันอันตรายได้เท่าเทียมกับถุงมือยาง จากการสอบถามพนักงานเก็บขนมูลฝอยทำให้ทราบว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอยอาจมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ถุงมือ เช่น ถุงมือผ้าและถุงมือยางมีลักษณะการใช้งานเหมือนกัน สามารถป้องกันอันตรายจากสิ่งคุกคามต่างๆ ได้เท่าเทียมกัน เป็นต้น รวมถึงมีความรู้ที่ผิดว่ากราก ดึง หรือยกถังขยะเพียงคนเดียวไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อกล้ามเนื้อหลัง และการห้อยโหนบนรถขณะรถวิ่งจะไม่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ที่พนักงานเก็บขนมูลฝอยทุกคนจะต้องทราบข้อมูลที่ถูกต้องตั้งแต่ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน เนื่องจากความรู้มีความสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ เกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามพฤติกรรมและเกิดความสามารถในการที่จะปฏิบัติพฤติกรรมที่ความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสมจะทำให้พนักงานทราบว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไร [21] ดังนั้นการมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องบางประการจึงอาจนำไปสู่อุบัติเหตุขณะปฏิบัติงาน ทำให้พบประวัติการเคยประสบอุบัติเหตุในผลการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งทางเทศบาลนครอุบลราชธานีควรมีการให้ความรู้แก่พนักงานเหล่านี้อยู่เสมอ

ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value = 0.024) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิราภรณ์ ทองยัง [10] พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05) และสอดคล้องกับข้อเสนอของสุชาติ โสมประยูร [22] ที่ได้เสนอว่า ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง แต่พฤติกรรมมักจะไม่ได้เกิดขึ้นโดยอิสระ แต่จะเกิดรวมกันซึ่งเป็นไปตามแนวคิด PRECEDE PROCEED Model [23] ว่าความรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสนใจ เกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรม และเกิดความสามารถในการที่จะปฏิบัติพฤติกรรมที่ความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสมจะทำให้ทราบว่าต้องปฏิบัติอย่างไร ซึ่งในการศึกษาค้นคว้า พบว่าพนักงานเก็บขยะมูลฝอยมีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดี จึงอาจส่งผลให้พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดีด้วยเช่นกัน ทำให้พนักงานเก็บขยะมูลฝอยเกิดพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงอันตรายในการทำงานและทราบวิธีป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงานได้ แต่ยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องในบางประเด็นดังที่กล่าวมา จึงควรอบรมเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักความปลอดภัยในการทำงานอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้หลงลืมและสร้างความตระหนักในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้แก่พนักงาน เพื่อให้มีพฤติกรรมการทำงานอย่างปลอดภัยต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบทางด้านสุขภาพในประเด็นด้านการสะสมของสารพิษในร่างกายของพนักงานที่เกิดจากการสัมผัสกับขยะอันตรายประเภทต่าง ๆ เพื่อเป็นการเฝ้าระวังผลกระทบที่อาจเกิดต่อสุขภาพในอนาคต
2. เทศบาลนครอุบลราชธานีควรมีการกระตุ้นพนักงานเก็บขยะมูลฝอยปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง หรือมีข้อปฏิบัติและบทลงโทษที่เข้มงวดมากขึ้นเพื่อความปลอดภัยในการทำงานและควรอบรมเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักความปลอดภัยในการทำงานอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้หลงลืมและสร้างความตระหนักในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน เช่น พฤติกรรมการขึ้นหรือลงรถเก็บขยะอย่างปลอดภัย การสร้างให้เกิดความรู้ในการป้องกันตนเองอย่างถูกต้องโดยการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลอย่างครบถ้วน ได้ และถูกต้องโดยเฉพาะแว่นตาและถุงมือยาง การปลุกฝังให้เกิดความคิดว่าอุบัติเหตุจากการทำงานนั้นเป็นเรื่องที่สามารถป้องกัน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายของพนักงาน และมีสวัสดิการที่ดีขึ้น เช่น ค่าตอบแทน สิทธิการรักษาหรือการลาพักผ่อนที่มากขึ้น เป็นต้น

เพื่อลดการมาทำงานเมื่อมีอาการเจ็บป่วยหรือสภาพที่ไม่พร้อมของพนักงาน

8. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับความช่วยเหลือจากเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ในการดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย

9. Reference

- [1] Ubon Ratchathani City Municipality. 2014. **Municipal guide.** <https://www.cityub.go.th/Newweb>. Accessed 20 August 2016. (in Thai)
- [2] Sithapanachai, P. 2011. **The Relationship between Stress and Job Satisfaction of Garbage Collectors of Ubon Ratchathani City Municipality.** M.Sc. Thesis, Ubon Ratchathani Rajabhat University. (in Thai)
- [3] Djoharnis, J., Shafei, M.N., Musa, K.I., Rusli Abdullah, M., & Ibrahim, M.I. 2012. **Respiratory symptoms and lung functions among domestic waste collectors: An experience in a developing country like Malaysia.** International Journal of Collaborative Research on Internal Medicine & Public Health (IJCRIMPH), 4(10): 1775-1784.
- [4] Jayakrishnan, T., Jeeja, M.C., & Bhaskar, R. 2013. **Occupational health problems of municipal solid waste management workers in India.** International Journal of Environmental Health Engineering, 2(1): 42
- [5] Juntratep, P. 2011. **Ergonomic factors and prevalence of low back pain among solid waste collectors of local administrative organization in Nong Bua Lam Phu Province.** M.Sc. Thesis, Khon Kaen : Khon Kaen University. (in Thai)
- [6] Ministry of Labour. 2016. **Statistics of hazards or work-related illnesses.** <http://www.sso.go.th>. Accessed 21 August 2016. (in Thai)
- [7] Chinwong, W. 2009. **Factors that cause accidents and work-related illnesses.** M.Sc. Thesis, Mahidol University. (in Thai)

- [8] Jayangakula, K. 2015. **Health and Environmental Impacts from Solid Waste Management: A Case Study of Solid Waste Management of the Khlong Sam Administrative Organization in Khlong Luang Sub-district, Pathum Thani Province.** EAU Heritage Journal, 6(1): 154-164. *(in Thai)*
- [9] Jarupoonpol, W. and et al. 2005. **Improvement of Health and Safety of Cleaning Staff in Bangkok.** Ph.D. Thesis, Mahidol University. *(in Thai)*
- [10] Thonyong, V. (2009). **Factors Related to the Diseases and Occupational Injuries of Garbage Collectors and their Preventive Behavior.** M.Sc. Thesis, Mahidol University. *(in Thai)*
- [11] Sankam, N. 2012. **Safety and Behavior of Garbage collector.** B.Sc. Thesis, Ubon Ratchathani University. *(in Thai)*
- [12] Kaewchaithiam, K. 2005. **Operation Employees' Perceptions on Safety Management and Behaviors.** M.A. Thesis, King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok. *(in Thai)*
- [13] Teangkumdee, N. 2013. **Factors Influencing work Related Accidental Prevention Behaviors of Garbage Collectors in Banglamung District Chonburi.** M.N.S. Thesis, Burapha University. *(in Thai)*
- [14] Pender, N. J. 1996. **Health Promotion in Nursing Practice (3rd ed.).** Norwalk: Appleton & Lange.
- [15] Thetkathuek, A. 2006. **Occupational Health and Safety.** Bangkok: Odeonstore. *(in Thai)*
- [16] Yusuk, W. 2006. **Occupational Health, Safety and Environment.** Bangkok: Nam Akson Printing House. *(in Thai)*
- [17] Prapapitthayakhorn, A. (2009). **Safety at work.** <http://www.sso.go.th>. Accessed 20 August 2016. *(in Thai)*
- [18] Maslow, A. H. 1970. **Motivation and Personality.** New York: Harper and Row.
- [19] Chaihanit, L. 2009. **Factor Influencing Work Related Accidental Prevention Behavior of Garbage Collectors in Warin Chamrap District Ubon Ratchathani Province.** B.Sc. Thesis, Ubon Ratchathani University. *(in Thai)*
- [20] Mulphruk, P. 2003. **Environmental health.** Bangkok: Sigma Graphic Design. *(in Thai)*
- [21] Suwan, P. and Suwan, S. 1993. **Rarefaction Management and Hygiene Behavior.** Bangkok: Parbpim Printing. *(in Thai)*
- [22] Somprayoon, S. 1977. **Teaching Health Education.** Bangkok: Thai Watana Panich. *(in Thai)*
- [23] Green, Lawrence W. and Kreuter, M.W. 1999. **Health Promotion Planning: An Educational and Environmental Approach 3rd.** California: Mayfield Publishing.